

БІБЛІОГРАФІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ ДЖЕРЕЛ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ
ПРО ВІДНОВЛЮВАНІ ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ ПУБЛІКАЦІЙ

Тоберт М. Ю., аспірант, e-mail: tobert.mikhail@gmail.com

Мотайло М. С., аспірант, e-mail: maksim.motaylo@gmail.com

Мороз О. М. д.т.н., проф., e-mail: moroz.an@ukr.net

Державний біотехнологічний університет

Актуальність дослідження. Правильне бібліографічне оформлення є вагомою частиною серед вимог написання наукових робіт. Належне оформлення списку літератури у контексті відновлювальних джерел енергії (ВДЕ) допомагає молодим науковцям, дослідникам та практикам легше знаходити необхідну інформацію та перевіряти надану. Однією із вимог статті 42 Академічна доброчесність Закону України про освіту [1] є посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей. Таким чином, актуальність даного дослідження зумовлена в підвищенні якості наукових публікацій та дотриманні вимог академічної доброчесності через впровадження стандартів цитування.

Мета досліджень. Проведення дослідження впливу бібліографічного оформлення на якість наукових публікацій в сфері відновлювальної енергетики.

Основні матеріали досліджень. Відновлювальна енергетика стрімко розвивається з кожним роком, протягом останніх двох Україна ввела 660 МВт нових потужностей ВДЕ [2]. Динаміка зростання ВДЕ в енергетичному секторі країни супроводжується написанням нових наукових робіт, які часто містять в собі цитування попередніх досліджень. Як правило, таке цитування супроводжується посиланням на джерело звідки була взята інформація або на її підтвердження і оформлюються в тексті у квадратних дужках “[ ]”, на основі цих посилань складається загальний список використаної літератури в кінці роботи, їх перелік може відповідати порядковому номеру праці або джерела, розташовуватись в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, чи у хронологічному порядку [3].

Науковий метод передбачає, що результати досліджень можуть бути перевірені та відтворені іншими науковцями. Для цього необхідно, щоб робота була оформлена чітко і структуровано: усі гіпотези, теорії, методи, результати та висновки мають бути описані детально [4]. Якщо робота не оформлена належним чином, інші дослідники не зможуть повторити експерименти і переконатися в правильності результатів. Науковий метод вимагає логічної побудови аргументів і висновків, оформлення наукових робіт стандартизовано для того, щоб зробити їх легкими для читання та зрозумілими для широкої аудиторії. Відповідно, правильне оформлення бібліографічних посилань є невід’ємною частиною кожної наукової роботи з погляду на академічну доброчесність і відповідність науковим стандартам.

Бібліографічне посилання — це сукупність бібліографічних відомостей про цитований, розглядуваний або згадуваний у тексті праці інший документ, що є необхідними й достатніми для його загальної характеристики, ідентифікації та пошуку [5].

В Україні використовуються як державні, так й міжнародні стилі цитування. До державних відноситься ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» [5], це найновіший стандарт. Він містить в собі загальні правила складання посилань і широко застосовуються при оформленні списків використаної літератури університетами, науковими журналами та видавництвами.

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» [3], стиль ДСТУ 8302:2015 може застосовуватися для складання бібліографічного опису списку використаних джерел у дисертаційній роботі здобувача ступеня доктора філософії.

Стандарт визначає три види посилань: позатекстові, внутрішньотекстові та підрядкові. Список бібліографічних посилань можуть наводити нумерованим або ненумерованим. Зазвичай використовують нумерований список джерел, посилаючись на відповідні праці в тексті роботи через порядковий номер джерела та номер цитованої сторінки.

Правила складання бібліографічного посилання за ДСТУ 8302:2015 складні та передбачають значну кількість нюансів: від вимог щодо наведення даних авторів до застосування граматичної та приписаної пунктуації. Посилання можуть робитися на книги, веб-сторінки, статті в журналах, відеоматеріали тощо. Для книги мають бути вказані у наступному порядку: номер бібліографічного посилання, назва, тип видання (підручник, монографія, навч. посібник), номер видання, місто, автор, рік видання, кількість сторінок, а також номер сторінки, на яку зроблене посилання в роботі. Посилання на нормативні акти і державні стандарти оформлюється іншими способами, для більш зручної роботи з оформленням зносок можуть використовуватися цифрові інструменти [6].

В Додатку 3 Наказу МОН України [3] зазначений рекомендований перелік стилів оформлення списку наукових публікацій. Відповідно до нього, для переліку джерел можуть бути використані наступні міжнародні стилі цитування: MLA (Modern Language Association) style, APA (American Psychological Association) style, Chicago/Turabian style, Harvard style, ACS (American Chemical Society) style, AIP (American Institute of Physics) style, IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) style, Vancouver Style, OSCOLA, APS (American Physics Society) style, Springer MathPhys Style. Як правило, у наукових роботах зазвичай використовується тільки один стиль цитування для всіх джерел, щоб зберегти єдність та послідовність, тому слід відповідально віднестися до правильного вибору стилю оформлення списку джерел. Кожен стиль є унікальним і використовується для тієї чи іншої наукової галузі [7]. Відповідно, для наукових досліджень про відновлювальну енергетику підходять наступні міжнародні стилі оформлення: APA, IEEE та Chicago/Turabian. Застосування стилю APA підходить для соціальних наук, в яких ВДЕ можна досліджувати в багатьох напрямках. IEEE та Chicago/Turabian є найбільш доцільними стилями цитування в галузі ВДЕ, оскільки IEEE призначений саме для технічних та інженерних дисциплін, а Chicago/Turabian є універсальним і підходить для широкого спектра дисциплін, включаючи наукові технічні та гуманітарні дослідження.

Висновок. Вірне оформлення бібліографічних посилань є вагомою частиною наукової роботи у будь-якій сфері. Дотримання цих правил забезпечує точність і прозорість дослідження, що дозволяє іншим науковцям легко знаходити й перевіряти джерела, полегшує відтворюваність результатів досліджень, яка є основою наукового методу, без чіткого оформлення посилань їх повторення ускладнюється. Використання відповідних стилів цитування не лише підкреслює професіоналізм автора, але й полегшує інтерпретацію результатів для читача. Дотримання цих правил сприяє розвитку науки, допомагаючи ефективно передавати й використовувати наукову інформацію.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Закон України «Про освіту». URL: <http://surl.li/gxjqmh> (дата звернення: 17.10.2024).
2. Україна протягом двох років ввела 660 МВт нових потужностей ВДЕ – Міненерго. URL: <http://surl.li/kziejz> (дата звернення: 17.10.2024).
3. Міністерство освіти і науки України. Наказ № 40 від 12.01.2017 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». URL: <http://surl.li/dqyhcn> (дата звернення: 17.10.2024).
4. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с. URL: <http://surl.li/fvjdxq> (дата звернення: 17.10.2024).
5. ДСТУ 8302:2015. URL: <http://surl.li/ylrtoh> (дата звернення: 17.10.2024).
6. Онлайн-генератор посилань за ДСТУ 8302:2015. URL: <http://surl.li/pxgdab> (дата звернення: 17.10.2024).
7. За яким стилем оформлювати список літератури? URL: <http://surl.li/ouhdhi> (дата звернення: 17.10.2024).